

Bronnenlijst – Vertaalslag rond Heiligerlee

Laatst bijgewerkt op 8 mei 2018

In dit overzicht vindt u een aanzet tot een bronnenoverzicht over de slag bij Heiligerlee, Het zijn afbeeldingen, brieven en andere bronnen over deze periode. Ook stukken over de herinnering aan de slag (denk aan het Graaf Adolf monument of de eeuwfeesten) maken deel uit van dit overzicht.

Kent u bronnen met verwijzingen naar de slag bij Heiligerlee? We ontvangen deze graag via vertaalslag@groningerarchieven.nl om deze bronnenlijst aan te vullen.

Noot: Mogelijk zijn sommige bronnen onder te verdelen bij meerdere subkoppen. We hebben geprobeerd om zoveel mogelijk te categoriseren op soort bron en thema.

Inhoudsopgave

Afbeeldingen.....	2
Kaarten en tekeningen	2
Foto's en prentbriefkaarten.....	2
Aanloop en slag bij Heiligerlee.....	3
Beeldenstorm / religie.....	3
Correspondentie: Nasausse troepen.....	3
Correspondentie: Spaans gezag	4
Correspondentie: Familiearchief van Ewsum	4
Nasleep slag bij Heiligerlee	8
Pamfletten en kronieken.....	11
Graaf Adolf monument	13

Afbeeldingen

Kaarten en tekeningen

[De slag bij Heiligerlee, 1568, vervaardigd in 1588](#) [online]

Toegangnummer: 1536 Inventarisnummer: 3301

[J.C. Leich Jr. del.; Chromolith. Emrik & Binger, Adolf van Nassau sneuvelt te Heiligerlee, vervaardigd in 1850-1900](#) [online]

Toegangnummer: 1536 Inventarisnummer: 4647

[Slag bij Heiligerlee tussen de Nederlanders en de Spanjaarden, 24 mei 1568, vervaardigd 1568-1600](#) [online]

Toegangnummer: 1536 Inventarisnummer: 4639

[Veldslag bij het klooster Heiligerlee in Groningen tussen de Nederlanders en de Spanjaarden, 21 mei 1568. Slag bij Heiligerlee / naar Hogenberg, 1568](#) [online]

Toegangnummer: 1536 Inventarisnummer: 4577

[Het sneuvelen van Adolf van Nassau : Bij Heiligerlee, 1568 / J.W. Kaiser fecit, 1568, vervaardigd 1840-1900](#) [online]

Toegangnummer: 1536 Inventarisnummer: 4644

[Afbeeldingen en korte beschrijvingen van Groningen en Ommelanden bijeen verzameld door Andries Schoemaker, ca 1731, het Huis te Wedde](#) [online]

Toegangnummer: 835 Inventarisnummer: 477 scan: 469

Foto's en prentbriefkaarten

[Heiligerlee : Bezoek van H.H.M.M. Emma en Wilhelmina aan Heiligerlee, 1892](#) [online]

Aanloop en slag bij Heiligerlee

Beeldenstorm / religie

[Stukken betreffende de onderhandelingen tussen de stad Groningen en de graaf van Arenberg over de bezetting met vreemde troepen, het herstel van de tijdens de beeldenstorm aangerichte schade en de wering van nieuwe secten, 16 en 18 mei, 9 juni 1567](#) [online]

Toegangnummer: 2100

Inventarisnummer: 1195

[Lijst van zilverwerk van het Jacobijnenconvent te Groningen, 19 en 20 september 1566](#) [online]

Toegangnummer: 2100

Inventarisnummer: 795

[Proces-verbaal van het verhoor door commissaris Karel Quarré van Allert Schevens, Bartolt Eelts, Christopher Deest, Johan Tedema, Gheert Wijffrinck en Albert Rolteman, burgers van de stad Groningen, over onder meer de gebeurtenissen in 1566 bij de verandering van de religie, 1569](#) [studiezaal]

Toegangnummer: 2698

Inventarisnummer: 95

Correspondentie: Nasause troepen

[Manifest van graaf Lod. van Nassau over zijne komst met krijgsvolk in dit gewest en tot oproeping der edelen en eigenerfden der Ommelanden in Appingedam op den 7 Mei, 1568 Mei 4](#) [studiezaal]

Toegangnummer: 1032

Inventarisnummer: 630

[Bevelschriften van Lodewijk van Nassau uit Appingedam en Heiligerlee aan burgemeesters en raad van Groningen, de inwoners van het Oldambt, het Westerkwartier en het gebied tussen Oldambt en Damsterdiep om respectievelijk afgevaardigden te sturen, door de vijand achtergelaten goederen aan de rechter te Winschoten over te dragen, en schatting, achterstallige pachten en schulden aan hemzelf te betalen, 4, 28 en 31 mei, 1 en 4 juni 1568. Afschriften, mogelijk alle gemaakt op 19 april 1569](#) [online]

Toegangnummer: 2100

Inventarisnummer: 1462.83

Vanuit Appingedam schrijft Lodewijk van Nassau op 4 mei 1568 een brief aan het stadsbestuur van Groningen waarin hij uitlegt waarom hij met zijn leger de ommelanden is binnengevallen. Hij is hier niet uit eigen belang, maar hij heeft een opdracht.

Fragment transcriptie:

Wie daswir, nitt fur uns selbs, leichttfertig, sonder aushabenden bevel (nach Inhalt unser Commission) mitt einem kriegsvolck, In disse Lande gezogen, und gemaindt seyhen, durch hulff, und beystandt des starckenn unnd eifferigen Gottes zu fromen, und besten der Ko: Mat: auss Hispanien, zu wolfardtt, und schutz, der gemainen Nederlandenn, die eingewurtzelte frömde und schmeliche Tiraney, der grausamen wutterich und verfolger Christlichs bluets, ab zu schaffenn, die alte Rhumliche privilegien zu wider pringenn, und handt zuhabenn, auch den armen hien, und wider, verjagttenn, verthruckkten. Christen, und vätternn, dess vatter landes, unss, mit trost, hulff, Retthunge und beystandt zu erweisenn.

Correspondentie: Spaans gezag

[Brief van de graaf van Arenberg in antwoord op een schrijven van 13 september 1567 met kopie van een aan Margaretha van Parma gerichte brief, waarin hij het Groninger stadsbestuur oproept geduld te hebben en getrouw de instructies van de hertog van Alva op te volgen, die door Johan de Mepsche zullen worden overgebracht, 28 september 1567](#) [online]

Toegangnummer: 2100

Inventarisnummer: 1462.67

[Brief van Johan de Mepsche houdende advies om op de komende landdag met de Ommelanden de vraag te bespreken of er geld kan worden bijeengebracht om de soldaten zolang tevreden te stellen, en waarschuwing om niet te tolereren dat rebellen naar de stad en haar jurisdicties terugkeren en dat in de stad geschriften tegen Alva en voor de geuzen worden verspreid. Met postscriptum, houdende advies op te treden tegen de zeerover Jan Abels, die te Warffum een visser heeft beroofd, 6 november 1568](#) [online]

Toegangnummer: 2100

Inventarisnummer: 1462.97

[Brief van de hertog van Alva, houdende mededeling over de bij Erkelenz aan het leger van de opstandelingen toegebrachte nederlaag en over de komst van de graaf van Arenberg naar het noorden, 30 april 1568](#) [online]

Toegangnummer: 2100

Inventarisnummer: 1462.74

De graaf van Arenberg moest met troepen naar het noorden komen om, samen met Alva, de strijd tegen Lodewijk aan te gaan en Groningen voor de koning te behouden.

Transcriptie fragment:

[...] Daer beneven

hebben wy den Graven van Arembergh affgeverdicht, der morgen oder overmorgen, sich to den wech der waerts ergheven sal, om met den crychvolck soe albereet aldaer Is, ende

wy hem noch toeverordent, den steden und goeden ondersaeten syner Co: Mats voir overvall ende schaede soe voel moegelyck to beschudden und beschermen [...]

Met dank aan mevr. E. Yilmaz

Correspondentie: Familiearchief van Ewsum

Deze stukken worden momenteel getranscribeerd door vrijwilligers van het transcriptieproject Vertaalslag rond Heiligerlee.

[Familie van Ewsum, Brieven ingekomen bij Johan van Ewsum, 1568](#) [online]

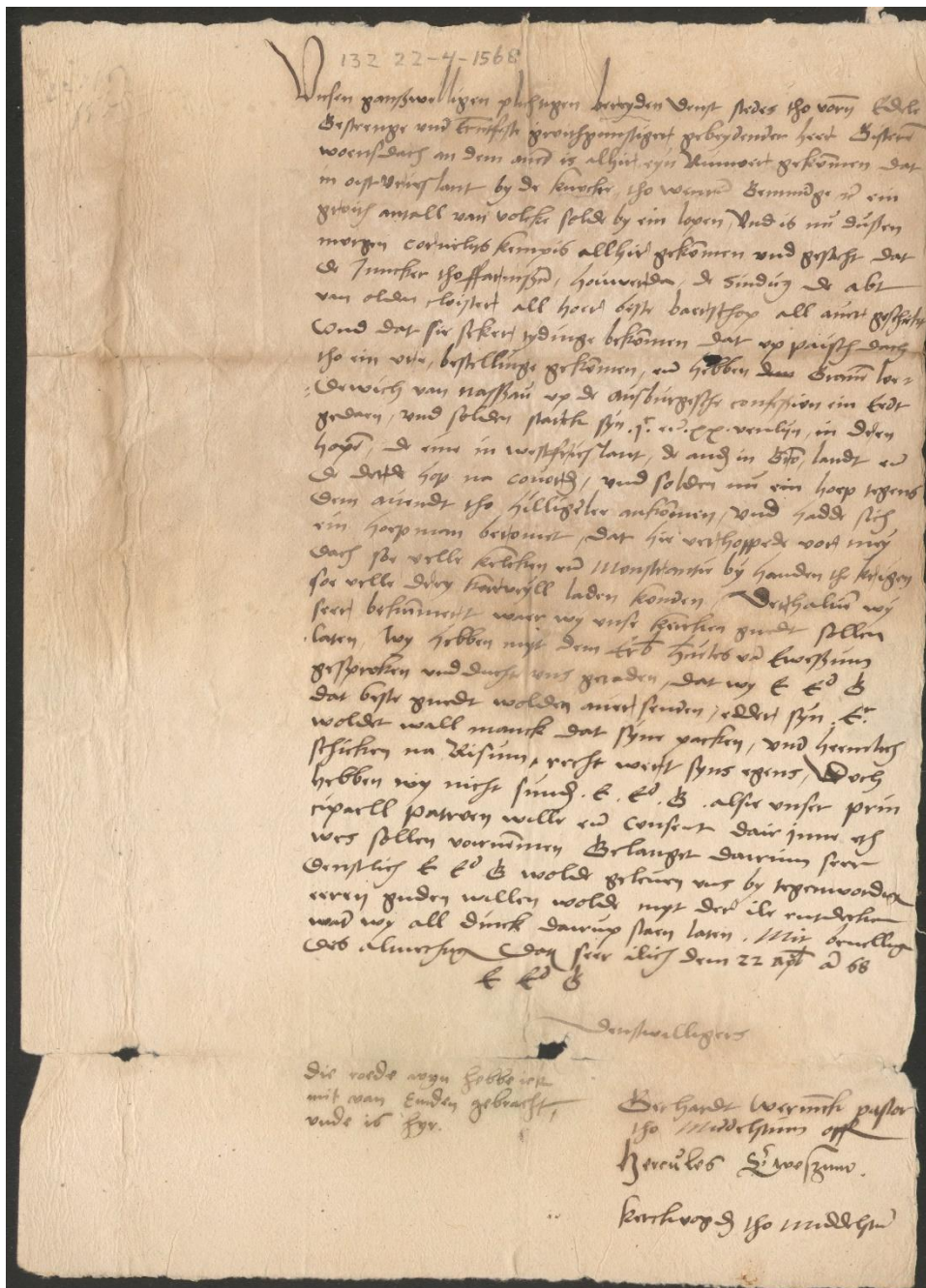
Toegangnummer: 696

Inventarisnummer: 25

Dit nummer bestaat uit een groot aantal brieven uit het jaar 1568, ingekomen bij Johan van Ewsum.

In deze brieven zijn vermeldingen te vinden over de slag en de aanloop ervan. Bijvoorbeeld de eerste vermelding van de komst van Lodewijk en zijn troepen naar Groningen op **22 april 1568**.

Scan: 67

Deel van de transcriptie:

Unsen gansswilligen plichtigen bereyden denst stedes tho voren Edele
Gestrenge und Erentfeste greithgunstiger gebeydender heer Gisteren
woensdach an dem avend is alhir eijn Rumoer gekomen dat
in oist Vrieslant [Oostfriesland] by de knocke [Knock] tho Wenrum [Weener] Gemminge
[Jemgum] etc ein
groith antall van volcke solde by ein lopen, Und is nu dusen
morgen cornilij's kempis allhir gekomen und gesacht dat
de Juncker tho ffarmssum [Farmsum], houwerda, de Sindicus de abt
van olden cloister [Oldenklooster] all hoer beste baerschop all aver geschickt
Und dat sie seker tydinge bekommen dat up paischdach
tho ein ure, bestellinge gekomen, ende hebben dem Grave loe-

geweldiger veltheer, ~~sijn levent~~ um het wolvarent
 van der *Koninklijker Majesteit* armen und bedruckeden underdanen,
 und tho conserveren de ehr, reputation, und hochheit sijns
 konnigs, *sijn levent christlichen* hefft gelevet, erbarmlichen
 thweimael in *sijn hovet* gewundet, und dorch geschoeten
 gelick solchs van velen gesehen, Und sonderlick van
 dem *Erbaren* hercules Ewssum, de negst verleden don
 nerdach int leger is gewest, und *sijn gnaden* doett,
 wunden und schoeten ~~gesehen~~ und *sijn Gnaden* doden Corper
 in der karken bij einem doden heren van Nassow in ij huesholten stehē
 sehen
 gelick mij hercules dorch hermannum den kos
 ter tho Middelstum, de
 hir tho Roden derhalven
 mede gekommen is,
 hefft anseggen laeten
 Tho dem is dair oick gebleven ein Spanisch here,
 den welcken man hat gerne willen gevangen nemmen,
 hefft overst lever willen starven, dan in der Kon. *Majesteits*
 vianden handen khommen. Sonst is nemantz namhafftich
 mehr van der Kon. *Majesteits* volck umkhommen offte in der
 slacht gevangen

[Stukken betreffende de organisatie van de landag te Appingedam door Lodewijk van Nassau en ingekomen bij Johan van Ewsum, 1568](#) [studiezaal]

Toegangnummer: 696

Inventarisnummer: 185

[Bekendmakingen van Lodewijk van Nassau en Stadhouder en Hoofdmannen aan de ingezetenen van de Ommelanden en ingekomen bij Johan van Ewsum, met een afschrift van de voorstellen van Lodewijk aan de Ommelanden, 1568](#) [studiezaal]

Toegangnummer: 696

Inventarisnummer: 186

Transcriptie:

[Marge:] 5-29-68

[Kopregel:] Meden

Erbaren hoechwijs ende voersichtighen heren Borgemester
ende raadt der Stadt Gronnynghen, onse groetgunstighe
beschermmer heren

Geve wij gemene ingheseten des karspels up de Meden inde olden
Ampte, als onderdenighe ende ghehoeisaeme ondersaeten desen Stadt uw erb:
wijsheren demoedelick tho erkennen, wo wij in erpharinghe sijnnen ghe-
koemen, dat ons een geruchte nae geyt, ende wij beschuldighet solden
wij in verleden schermutzelinghe elder slacht dan veriadde syn Spaniarden
en de ander Duitsche knechten, schatteringhe gedaen gepluistert ende geslaegene
solden hebben, myt welcker suspitie ende beruchtinghe, wij onschuldigh
worden bedachtende belegen, ende wordt ons tegens dy waerheit nae
geredet, sal oeck nemant van alle dye mit de lijve ontkoment syndt,
wen die persoanlick in onse karspel koemen moegen mit waerheit seggen
dat eimant van den verslaeghene ende veryaegenden Spaniarden ofte Duitschen
van enich onser huislieden in onze kaspel Meden soe goeudt als iet
beschaedighet ijs ghevonden, ende ystons oeck geen schaede van
deselven gheschiet, sunder wy sinnen [woord invullen] lick van den anderen
dye van Wedde af nae Slochteren toeghen, yn den doertocht bescadiget
niets dat sye ons aldo alle etelwaer ende wes sulx weigerde kreech slaeghe
genoech ende als wy verleden sondach in erfaringe quemen, dat sye
wedereom van den Dam [Appingedam] quemen trecken, ende sych nae de Meden genen,
hebben wij sye als vianden vermoedet, ende nyet dorven wachten
sunder hebben ons hen int veen gegenen, ende synne van sie verbotet
om bij onse goeder ende huisen te comen, alwaer koemende hebben wij
voer oeghen moeten an syen, dat sye vijantlycke wijse mit sich
naemen mit onse karspel van allen huisluiden alle etelwaer, linwerck
tijnwerck, potten ketelen, bedden ende kussen ende wat sye nijet hebben koenen
draeghen hebben sye van onser huisluiden peeren en wagen mede genoe-
men, den huisluiden gedwongen, oer sulx nae to voeren, welcker wagens
alsnoch by haer verholden worden, hebben oeck remmo eppens doet geslaen
ende allert soo schoon mede genoemen, dat niemant in onse kaspel soe veel
hadde behouden dat men een ambiten krigen, des avendes overst
als dije verslagene ene veriagenen wederom quemen, hebben wij allen
moegelycken vlijt an gewendet om hoer up kundige wegen to helpen
ende hebben den gansen nacht dor al gereddet wat wij kunden ende sal
nemant hoeren seggen in onse kaspel van enich huisman eets
beschadiget to sijn, dan dye vianden hebben sye dapper gevolcht ende seer
tyrannelick daarmede gehandelt ende handelen noch wredelick myt de
sie oeverkoemen ende wij hebben van de sondach af bes tot noch alle daegen
nyet weten, dan alle uren verwachtende ende vermoedende dye vijanden
ytziger tet noch tho hillger lee [Heiligerlee] sich erholdende ons ynden brant mogen
steken
ende sye hebben noch gisteren den dach, etlijcke onser huisluiden viantlicker
wyse swaerlick gewondet ende ten doet gebracht, waer ut uwe erbaren wijsen

koenen spoeren ende afnemen, dat wij ongetwifelt genegen synen gewest en verslaegennen, dye ons geen leedt noch scade hebben gedaan, mit allen vlijte to redden ende onbeschadiget wech to helpen, bieden en begeren demoedelick dat Uw erbaren wijsen als onse beschermer heun, de gelegenheit gruntlick gnedichlick ten herten nemende, ons wyllen helpen bescutten en beschermen dat wij mit onschuldiger suspitie, daer wij onrechtelyck mede bedacht en beschuldicht moeghen syn in onverwicklicke schade en verderffnisse gebracht worden des wij stedes onderd

[Verzoekschrift van de ingezetenen van Noordbroek aan burgemeesters en raad om bescherming vanwege het gerucht dat zij de verslagen Spaanse en Duitse soldaten hebben beroofd, terwijl het juist de vijanden zijn geweest die henzelf en de verslagen soldaten geweld hebben aangedaan en beroofd, Door Egbert Alting gedateerd op 28 mei 1568. Met aantekening van secretaris J. Feck, \[1633\]](#) [studiezaal]

Transcriptie:

[Marge:] 28 mei 1568

[Kopregel:] Erbaren hochwijs ende voersichtigen heren Borgemesteren ende Raadt der Stadt Groninghen alse onse gunshighe ende goedighe beschermer heren

Geve wij samptlijcke inghesetene karspelluiden des karspels Noerdt broecke [Noordbroek], als onderdanighe ondersoeken uwer erbaren wijzen demoedelick tho erkennen woe dat krigesvolck de sich in antfanck up Wedde gegeven ende de goesen genoempt worden, doe sije eerstmaal doer (beschadiget) Woerdtbroecke nae Slochteren toeghen, ons voert groetelick hebben bestal diget ons tegens onze wille botter broet kese speck vlees linwerck ende wes hem deende genoemen, den genen de sich van ons huisluiden daer tegen strevelde, dapper geslaeghen, etlijcke ten doet ghebrocht daer nae volgendes tho Slochteren etlycke daegen liggende, synnen sye alle daeghe in onse kaspel ghekoemen, aldaer hoy haver I, en allent wat hem van etel waere bedden kussen en lyntwerck deende ons vyants wyse onthaelt, dat wij voer oegen hebben moeten an syen en tegens onse dack lyden, ende noch slaeghe daer tho ontfangen daerenboeven noch, verleden sondach, in der dageraedt des morgens als wij in erphanighe gekoemen, dat de selve van den Dam [Appingedam] werder nae onse kaspel quemen uptrucken hebben wy sye nyet dorven verwachten, wetende sye soe vientlick to voeren by ons hadden gehandelt hebben sye oeck alse viand vermoedet ende onse alle wech uit het kaspel sen int veen gegeven ende sie hebben oock aldo gelijk tho voeren sich niet anders dan vijanden in onse karspel gedragen, allent van linwerck, tijnerck, potten, ketelen, bedden, kussenen ende cetelwaer wes sie dragen ende op wagensvoeren hebben connen viantlijck mede genomen ons niet laten behouden dan huijsen ende koeijen, dije peerden, die hem dienden moten mede den sondagenavent aenent in de nacht, als die verslagene elder veriagede Spaniaarden en de duitsche knechten, in onse karspel quamen anloepen, hebben wij de op de kundighe wegghen door venen ende anders

waer wij cunden geholpen oer levent gebercht endo so recht te gewesen oeck al onsen
mogelijcken vlijt
om deselve onbeschadicht to reddden aangewendt ende sal niet worden
bevonden dat eenich spaignaart ofte duytsche van onse karspelluijden
so guet alse ene veters pipe bestadiget is geworden dan wij hebben
wal vernomen, dat de vijanden noch des anderen dages de ontlopene
veriagede dapperlijck hebben gevolcht, ende wal sie oeverquemen
ongeniedelijck ommegebracht, hebben oock die vijandt etlijcke treffelijcken
huysluyden in den Oldeampten ten doot gebracht de Ja Erb wijfs
wal bekant sijnnen, nu comen wij in affaringe dat
alhier een geroepende geruchte oever ons geyt, wij voele Landesknachten
ende spaignaerden inde schermutselinghe schatteuinge solden hebben
gedaen, mijt welcken suspitie onse karspelluijden onrechtelijk bedacht
worden, bijdden ende begkeren demoedelijck uw eerbaren wijzen
als onse berschermer heeren willen geloven gnedichlijck ten
harten to nemen, onse schade wij voorgemelde van de goesen geleden
ende daeruyt to colligeren onse to genegen gunst, dat wij ongetwijft
gunstigen sinnen geweest den verzagenden to reddden, dan den die Rede
vijantlick mit ons gehandelt, to stercken ons soedanige suspitie
ende vermoedent van schatteringe gelijk woe ons dat geroep mach
nagaen, nochtans mit geen daetlijdke ervaringe sal worden
bevonden, guldichlijck tho verlaten, verhoopende uw eerbaren wijzen
worden ons daerinne voerstaen, ende als onschuldigen
helpen beschermen, dat wij niet onschuldich buijten onse
verdenst oever sodanene onrechten suspitie punieert
ende beschadiget worden, des wij als onderdanigen stedes
gehoorsamelijck tho verschulden geneget.

Met dank aan de heer T. Boekema

Pamfletten en kronieken

[Neue zum theil glückliche und sigliche Zeittung aus den Niderlanden. : Wie der
Wolgeboren Herr / Herr Ludwig Graffe zu Nassaw / nc. des Printzen von Oranigen Feldt
Oberster / mit den Spaniern in Frieszland / ein zum theil ganz sigliche und glückliche
Slacht begangen unnd verbracht hat / Sampt anzeig was für furneme Personen in
detselben verbliben seind / und wie es sonst ergangen.. - \[s.a.\]](#)

Toegang: 1772

Inventarisnummer: 2005

In dit Duitse pamflet worden de gebeurtenissen rondom de slag beschreven.

Begin transcriptie:

Warhafftige Zeittung
auß den Niderlanden.

Man hat zeittung auß den Niderlanden [Nederland] (wie
dann die selbig jüngst verschinen den 4. junij
dis lauffend acht unnd sechtzigsten jars / dem
durchleüchtigen hochgebornen fürsten und Her-

ren / Herrn Wilhelm Printzen von Oranigen [Willem prins van Oranje] selbst durch einen vom adel auß frießland [Friesland] zugschickt worden / ohngefährlich nachfolgends innbalts.

Es hat Grave Ludwig zu Nassaw [Lodewijk van Naussau] / etc. als des hochgebornen fürsten und Herrn / herrn Wilhelm Printzen von Oranigen / etc. feld Oberster vor einer guten weil die vestung Wedden [Wedde] im Gróninger gebiet gelegen / so dem Graven von Armberg [graaf van Aremberg] zusten- dig / mit schlechter múhe eingenommen / doch ist der troß darvon kommen.

Den 18. Martij / hat wolgemeldts Grave Ludwigs Oberster Leütenant den vorgemeldten troß mit iij. fendlin knechten bey Gróningen geschlagen und erlegt.

Op 24 april 1568 nam Lodewijk van Nassau zijn intrek in de burcht te Wedde. De burcht was nota bene eigendom van de graaf van Arenberg, die als vertegenwoordiger van de koning de directe tegenstander was van de binnenvallende troepen. In Wedde had Lodewijk een uitvalsbasis om zijn troepenmacht uit te breiden en zijn militaire expeditie in het noorden verder voor te bereiden.

Dit wordt als volgt omschreven, fragment transcriptie:

Es hat Grave Ludwig zu Nassaw etc. als des hochgebornen fürsten und Herrn / herrn Wilhelm Printzen von Oranigen / etc. feld Oberster vor einer guten weil die vestung Wedden im Groninger gebiet gelegen / so dem Graven von Armberg zusten- dig / mit schlechter múhe eingenommen / doch ist der troß darvon kommen.

Met dank aan mevr. L. Coolen

[Abel Eppens ab Equart. Der Vresen Chronicon sonderling der stadt Groningen unde Ommelanden, 1537-1589](#) [studiezaal]

Toegangnummer: 835

Inventarisnummer: 7b

Betreft een vertaling van een kroniek uit het Latijn: vertaald door Zweder von Martels. Phebens schrijft vanuit het perspectief van de Spaansgezinden.

De volledige transcriptie is te vinden onder 'Downloads' op de projectpagina Maak Geschiedenis: Vertaalslag rond Heiligerlee.

Fragment transcriptie:

Nauwelijks hadden ze de vijanden in het oog gekregen, of weldra sprongen onverwacht plus minus 300 Fransen uit een greppel tevoorschijn. Zij waren daar dicht bij een driesprong in een hinderlaag geplaatst. En uit alle macht dreven ze de Spaanse linie uiteen, brachten alle rangen in totale verwarring, en kaapten de bronzen stukken geschut (zes in getal) weg, die door de Groningers waren toegewezen aan het koninklijke leger. En onverwijld was er aan beide kanten zo'n geschal en lawaai van donderbussen, trommels en trompetten met daar doorheen het geschreeuw van mensen, dat de hemel zelf totaal in scheen te storten en in elkaar scheen te vallen. Toen was er een heftige

strijd, zodat deze niet alleen binnen de tijdspanne van een uur begon maar ook ophield, en zodat er aan koninklijke zijde, volgens degenen die de lijken zelf ter aarde hebben besteld, ongeveer 2000 mannen zijn gesneuveld. [...]

Met dank aan de heer Z. von Martels

[Chronijk van Johan Rengers van ten Post, bevattende eene geschiedenis der gebeurtenissen in de Ommelanden, grootendeels van zijnen tijd, eene verhandeling over den staat en de politie der Ommelanden, benevens eenige brieven van Ubbo Emmius](#)

[studiezaal]

Toegangnummer: 619

Inventarisnummer: 903

Vertaling kroniek: [Werken van den ommelander edelman Johan Rengers van Ten Post : I. Kronyk / Johan Rengers van Ten Post, H.O. Feith. - 1852](#) [online]

Toegangnummer: 1769

Inventarisnummer: 2655.1

Met dank aan de heer G. Vos

Graaf Adolf monument

[Stukken betreffende de organisatie van het bezoek van koning Willem III aan de provincie Groningen ter gelegenheid van de onthulling van het monument ter herinnering aan de slag bij Heiligerlee in 1568, 1873](#) [studiezaal]

Toegang: 1152

Inventarisnummer: 251